

lembe venni. Egyes irodalomtörténeti korokon belül is végbemenő ízlésváltozásokra felügyelni (főképpen stílusvizsgálatok által). Az ízlés szempontjainak kiemelése egyéniségmagyarázó eszköz is lehet. *Lélektani szempontok* vizsgálata: hogyan jön létre az alkotás? *Metafizikai szempontok*: az ember és a végokok kérdése?

Szerző ezekhez a modern irodalomtanításban általában alkalmazott szempontokhoz *esztétikai szempontnak* a hangsúlyozását csatolja. Az esztétikum keresése nem csupán a szépség megértésének a vágya, hanem irodalmi nevelés is. Az kétségtelen, hogy a versélmény birtokába legbiztosabban esztétikai élmény útján juthatunk el. Mit keressünk tehát a versben? — veti fel és fejtegeti a kérdést. Itt foglalkozik a szerző az újabb lírai költészet középiskolai tanításának problémájával is, amely különösen ott probléma a tanár számára, ahol az esztétikum etikai kiskiklásokkal találkozik és kerül összeütközésbe. A dekadencia fogalmának helyes értelmezésével a modern líra termésében elvileg elválasztani igyekszik az igazi értéket a talmitól.

Elvi állásfoglalása mellett gyakorlati természetű tanácsai is vannak. Az esztétikai nevelés már az alsóbb osztályokban kezdődjék, elsősorban *stílusvizsgálatokkal*. A stílusok tudatosítására jó eszköznek ajánlja a stílusjátékokat: egy-egy író, költő stílusára ismerjenek rá a tanulók egy-egy részletműve alapján. *Mínél többet olvassunk*; az alkotások élményszerű megismertetésének ez az *elsődleges követelménye*. Minden nehezebb költői művet lehetőleg együtt olvassunk. Természetesen, legyen a tanulóknak „irodalomtörténeti füzetük“, amelybe az irodalommal kapcsolatos minden benyomásukat bejegyzik. Egy-egy irodalomtörténeti óra előkészítésére, hangulatos bevezetéssel már egy héttel előbb megadjuk a munkaprogrammot. Az órán tárgyalás alá kerülő művet mindenkinek előre kell olvasni és a szerzett benyomásokról jegyzeteket készíteni. Az egyéni szempontokat az órán a tanár vezetésével rendszerezik és kivonják belőlük a helyes szempontokat. Csak ezután kerül sor a szemelvény közös olvasására, melyet ismét a tanulók hozzászólása, majd a tanár összegezése követ.

Évek óta kísértő (már mások által is felvetett) igen megszívlelendő reformgondolatot önt javaslat formájába: az irodalomtörténettanítás már a VI. oszt.-ban kezdődjék (VI. o.-ban Vörösmartyig, VII. o.-ban Arany J. háláláig, VIII. o.-ra csak újabb irodalom maradjon). A retorikát a stilisztikáival együtt a IV. o.-ban tanítsuk

A tanulmányban felvetett gondolatok nagy része természetesen nem egészen új, a problémák modern irodalomtanár-nemzedékünket (Vajthó, Kerecsényi, Merényi, Belohorszky stb.) már évek óta foglalkoztatják. De ha fogyatkozása, egyben erénye is ez a munkának, mert módszeres eljárásának okfejtése — bár az előadás nem erős oldala — annál kézenfekvőbb és meggyőző a tekintetben, hogy a modern irodalomtanításnak csak ez az út lehet az egyedül helyes útja.

Csapó Jenő.

Dr. Galamb Ödön: Két előadás. Budapest, 1938. 16. I.

Ezt a címet viseli „Az egységes Magyar Gyorsírás Könyvtára“ 159. száma. A két előadás pedig „A gyorsírás tanítás formai képzőszerepe“, illetőleg „A gyorsírás kötelező tanítása a magyar középiskolában“ címen az OTÉ Budapesti Körében, 1938. május 25-én, illetőleg a londoni nemzetközi gyorsíró kongresszuson 1937. július 24-én hangzott el.

Időrendben tehát az utóbbi előzi meg a másikat, amely tulajdonképpen annak alapvetése is.

Az utóbbiban rövid pillantást vet a szerző az egységes magyar gyorsírás megvalósulásának történetére, amelynek következményeként jelentkezett — hosszabb előkészítő megbeszélések után — a kötelező tanítás elrendelése. A hosszú megbeszélések során meg kellett felelni arra a kérdésre, hogy a gyorsírás tanítás megfelel-e az iskola célkitűzéseinek?

A középiskola célja nem a gyakorlati életre való nevelés, hanem a növendékeknek alkalmassá tétele a szellemi munkára. A főcél a formai képzés. Épen ezért a gyorsírás kötelező tanítását sem annak gyakorlati értéke (a követelmény mindössze 50, illetve 80 szótagos percenkénti írás), hanem formai képzőértéke és az iskola szempontjából való jelentősége adja meg.

Radnai Béla már 1914-ben kimutatta, hogy a gyorsírás helyes módszerű tanítása olyan szerepet tölthet be a grammatikai tanítás terén, mint a szemléltetés és kísérletezés a természettudományok tanításánál. 1928-ban a budapesti XV. nemzetközi kongresszuson a szakemberek egyöntetűen abban állapodtak meg, hogy a gyorsírás formális képző szerepénél fogva méltó helyet érdemel a középiskola többi tárgyai közt.

A kötelező tanítás elrendelése után kiadott utasítások megállapítják, hogy az egységes gyorsírás a magyar nyelv törvényeihez alkalmazkodik, ép ezért alkalmas ad a nyelvtan szabályainak gyakorlására, fejleszti a stíluskézséget, a helyesírásbeli biztonságot, fokozza a tanulók felfogó és reagáló képességét. Ösztönzi a munkakedvet, összekötetést teremt az iskolának úgyszólván valamennyi tantárgya között.

A tanítás módszere a pontos szemléltetés, egybekötve a begyakorlással, a rövidítési lehetőségek kihasználására való rávezetés és az önálló munkára szoktatás. Valamennyi olyan tényező, amely a többi tárgyak értékével egyenlő és ezért a kötelező tanítást, az iskola rendes tárgyai közé való felvételt indokoltá teszi.

A másik előadás három tárgyat: a nyelvet, a mennyiségtan és a gyorsírás tanításával, illetőleg annak értékelésével foglalkozik.

Tüzetesen ismerteti a két elsőt, hogy azoknak módszertanából levonja végkövetkeztetéseit, a kettőnek módszerét valósággal magábfoglaló gyorsírás tanítást illetőleg. Hosszú és logikusan felépített tanulmányának eredményeként kijelöli a gyorsírás tanítás értékét a középiskola tárgyai sorában: 1. megállapítja, hogy a gyorsírás tanításakor egy kifejező rendszerről más kifejező rendszerre való áttérés a tanulók feladata épen úgy, mint a nyelvtanulásban. A tanuló iskolai munkájának, aktív jellegét épen ezen a módon biztosíthatjuk. 2. Az iskolai munkák közül a más kifejező rendszerre való áttérést jellemzi az a sajátosság, hogy a tanuló nemcsak szemlél és utánál már végbement szellemi folyamatokat, mint az elbeszélő és leíró tárgyakban, nemcsak megszabott feladatok megoldását gyakorolja, mint a mennyiségtan tanulásakor, hanem szervesen összefüggő munkakört kap, amelyben az egyes felmerülő részfeladatokat is magának kell felismernie, tevékenysége tehát sokoldalú, önálló, valóságyszerű. 3. Tanítási rendszerünkben a valóságos munkának ez az élmenye csupán a nyelvtanításban és a gyorsírás tanításban érvényesül.

Ezek a megállapítások nem veszettek értékükből most sem, amikor az új tanterv az eddiginél mostohább elbánásban részesítette a gyorsírást és csak egy osztályban tartotta meg.

Galamb Ödön két előadását és az ott hivatkozott szakirodalmat ismerni kell mindenkinek, aki a gyorsírás tanítás értékeléséhez hozzászól. A hivatott szakember mond itt véleményt, akinek hosszú gyakorlat alatt szerzett tapasztalatait mindenki megszívlelheti.

B. J.